

Судоустрій; прокуратура та адвокатура

УДК 347.962.6

Мигаль Роман Васильович

*кандидат юридичних наук, докторант
Львівського університету бізнесу та права*

Myhal Roman

*PhD in Law, Doctoral Candidate of the
Lviv University of Business and Law*

ORCID: 0000-0002-6155-7756

Скоромний Ярослав Ігорович

*доктор юридичних наук, доцент
Львівський університет бізнесу та права*

Skoromnyy Yaroslav

*D. Sc. (Law), Associate Professor
Lviv University of Business and Law*

ORCID: 0000-0002-4067-710X

Курилін Іван Ростиславович

*кандидат юридичних наук, доцент
Національна академія внутрішніх справ*

Kurilin Ivan

*PhD in Law, Associate Professor
National Academy of Internal Affairs*

ORCID: 0000-0002-5672-3959

Блонський Михайло Андрійович

*аспірант
Львівського університету бізнесу та права*

Blonskyi Mykhailo

*Postgraduate Student of the
Lviv University of Business and Law
ORCID: 0000-0003-4550-2410*

Захарчук Іван Володимирович

*аспірант
Львівського університету бізнесу та права*

Zakharchuk Ivan

*Postgraduate Student of the
Lviv University of Business and Law
ORCID: 0000-0002-3983-7911*

Туліка Сергій Костянтинович

Львівський університет бізнесу та права

Tulika Serhiy

*Lviv University of Business and Law
ORCID: 0000-0003-4880-1985*

**НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНСТИТУТУ
ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ В УКРАЇНІ
DIRECTIONS FOR IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE
INSTITUTE OF LEGAL RESPONSIBILITY OF JUDGES IN UKRAINE**

Анотація. Сьогодні існує багато проблемних аспектів, які безпосередньо стосуються практичних питань з організації роботи суддів і функціонування судової системи в Україні. Одним із ключових питань у цьому напрямі є особливості проведення і зміст судової реформи України. Визначено, що сьогодні одним із важливих аспектів у цьому напрямі є визначення напрямів покращення ефективності інституту юридичної

відповідальності суддів в Україні. За результатами дослідження сформульовано загальні висновки, а також представлено пропозиції теоретичного і практичного характеру щодо нового вирішення окремих наукових і практичних проблем, які стосуються напрямів покращення ефективності інституту юридичної відповідальності суддів в Україні. Зокрема, з'ясовано, що важливим механізмом запобігання і протидії правопорушень серед суддів є спеціальна перевірка стосовно кандидатів, які претендують на зайняття посади суддів (під час проведення їх добору), а також суддів при їх переведенні, кваліфікаційного оцінювання чи при обранні на посаду безстроково. Також зазначено, що належний рівень матеріально-правового забезпечення суддів є стимулятором сумлінного виконання ними професійних обов'язків, для правомірної поведінки суддів (кожного окремого судді). Зниження досягнутого рівня оплати праці (посадового окладу) суддів чи/або їх пенсійного забезпечення: призводить до порушення конституційного принципу незалежності суддів; є фактором, від якого безпосередньо залежить схильність суддів до корупційних діянь і/або неправомірної поведінки. Водночас рекомендується розробити спеціальний закон про юридичну відповідальність суддів, який повинен передбачати такі основні аспекти: межі виникнення особистої юридичної відповідальності суддів; поняття і види юридичної відповідальності, механізми їх підтримування; а також види покарань за дії і/або безвідповідальність суддів. Визначено, що подальші дослідження доцільно проводити в напрямі вивчення практичних питань щодо критеріїв і методів оцінювання ефективності судової системи в Україні.

Ключові слова: юридична відповідальність судді, інститут юридичної відповідальності судді, підстави юридичної відповідальності судді, заходи юридичної відповідальності судді, судова система.

Summary. Today, there are many problematic aspects that directly relate to practical issues related to the organization of judges' activities and the functioning of the judicial system in Ukraine. One of the key issues in this direction is the specifics of the conduct and content of the judicial reform of Ukraine. It was determined that today one of the important aspects in this direction is the determination of directions for improving the effectiveness of the institute of legal responsibility of judges in Ukraine. Based on the results of the research, general conclusions are formulated, and theoretical and practical proposals are also presented regarding a new solution to certain scientific and practical problems that relate to directions for improving the effectiveness of the institute of legal responsibility of judges in Ukraine. In particular, it was found that an important mechanism for preventing and combating offenses among judges is a special check of candidates applying for the position of judges (during their selection), as well as judges during their transfer, qualification assessment or when elected to a position for an indefinite period. It is also stated that the appropriate level of material and legal support of judges is a stimulator of conscientious performance of their professional duties, for the lawful behavior of judges (each individual judge). Lowering the achieved level of remuneration (official salary) of judges and/or their pension: leads to a violation of the constitutional principle of independence of judges; is a factor that directly affects the propensity of judges to corrupt acts and/or misconduct. At the same time, it is recommended to develop a special law on the legal responsibility of judges, which should provide for the following basic aspects: the limits of personal legal responsibility of judges; concepts and types of legal responsibility, mechanisms of their support; as well as types of punishments for actions and/or irresponsibility of judges. It was determined that further research should be conducted in the direction of studying practical issues regarding the criteria and methods of evaluating the effectiveness of the judicial system in Ukraine.

Key words: *judge, legal responsibility of a judge, institution of legal responsibility of a judge, grounds for legal responsibility of a judge, measures of legal responsibility of a judge, judicial system.*

Постановка проблеми. Сьогодні існує багато проблемних аспектів, які безпосередньо стосуються практичних питань з організації роботи суддів і функціонування судової системи в Україні [1–48]. Одним із ключових питань у цьому напрямі є особливості проведення і зміст судової реформи України, з метою «запровадження нових дієвих підходів до забезпечення фундаментального права людини і громадянина на справедливий суд; запобігання і протидії корупції у судовій системі (судах); підвищення авторитету судової влади і довіри громадян до судової системи України» [28]. Все це обумовило актуальність і важливість даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За результатами аналізу літератури [1–48] з’ясовано, що деякі аспекти (теоретичні, практичні) у цьому напрямі (щодо практичних проблем, які стосуються ефективності, особливостей судової системи і юридичної відповідальності суддів в Україні) досліджували такі вчені і практики, як Л. Виноградова [1], В. Гудима [2], Н. Коновалова [3], А. Малярєнко [4], Л. Москвич [5], К. Музичук [6], І. Назаров [7], О. Овчаренко [8; 9], В. Паришкура [10], М. Погорецький, О. Польовий, О. Яновська [11], С. Подкопаєв [12], Р. Сопільник [13], В. Сердюк, Р. Скриньковський [14], М. Хмиз [15–24], В. Швець [25] та інші, представлених у працях [26–39].

Поряд з тим, визнаючи теоретичну і практичну цінність окремих досліджень за проблемою, доцільно відмітити, що сьогодні недостатньо уваги приділено напрямам покращення ефективності інституту юридичної відповідальності суддів в Україні.

Мета статті. Метою статті є представити пропозиції теоретичного й

практичного характеру щодо напрямів покращення ефективності інституту юридичної відповідальності суддів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі аналізу літератури за проблемою [1–48], зокрема, враховуючи наявні результати досліджень у цьому напрямі [1–14; 25; 26; 40–48], можна стверджувати, що до формулювання пропозицій (або рекомендацій) теоретичного і практичного характеру щодо напрямів покращення ефективності інституту юридичної відповідальності суддів в Україні необхідно підходити комплексно і з урахуванням таких 3-х аспектів, що приведені нижче.

Так, перший аспект стосується організаційно-правових інструментів і заході щодо запобігання та протидії правопорушенням у суддівському корпусі.

Так, сьогодні, враховуючи думку вчених-юристів та практиків за проблемою, запобігання і протидія суддівським правопорушенням (з метою покращення ефективності інституту юридичної відповідальності суддів) відбувається на таких рівнях, а саме [1–14; 26; 40–43]:

1. Згальносоціальний рівень (для запобігання і протидії суддівським правопорушенням за законодавством України передбачено реалізацію цілісного комплексу різних заходів, зокрема – економічні, правові, організаційно-управлінські, культурно-виховні, ідеологічні та технічні заходи довготривалого і стабільного характеру. Реалізація поданих заходів забезпечить належне функціонування діючої системи правосуддя, а також сприятиме її розвитку);

2. Спеціально-кримінологічний рівень (тут доцільно віднести спеціальні заходи з відповідним інструментарієм, які безпосередньо спрямовані на виявлення і нейтралізацію негативних обставин, процесів, ситуацій, факторів тощо, що зумовлюють і/або засвідчує порушення суддею (суддями) вимог чинного законодавства з метою забезпечення належного відправлення правосуддя);

3. Індивідуальний рівень (під індивідуальним запобіганням і протидії правопорушенням у суддівському корпусі слід розуміти сукупність заходів організаційно-правового характеру, які спрямовані на формування і стимулювання правомірної поведінки кожного окремого судді відповідно до приписів правових норм і не суперечить основним принципам права, а також гарантується державою. Тут основними заходами є такі: підвищення рівня кваліфікації суддів; надання належної допомоги суддям при вирішенні певних проблемних питань щодо правозастосування; оперування різними методами та інструментарієм переконання суддів з метою подолання і усунення причин виникнення недоліків в організації їх роботи; заохочення (за наявності) особистих професійних успіхів чи досягнень. Серед суддів основну роботу з індивідуального запобігання і протидії правопорушенням у суддівському корпусі належить проводити якісно і комплексно: органам суддівського самоврядування; керівникам судових установ).

Водночас тут доцільно також зазначити, що [26; 40; 41]: 1) сьогодні інститут оцінювання суддів відповідає не тільки міжнародним принципам і стандартам, а й практиці європейських країн, а також українським історичним традиціям; 2) оцінювання суддів (кваліфікаційне, регулярне) не містить жодних ознак приниження їх процесуальної незалежності, а, як свідчить судова практика, виконує дві функції, а саме: функцію заохочення суддів (тобто організаційне забезпечення для їх особистого професійного розвитку та кар'єрного росту); функцію попередження суддів (тобто виявлення та нейтралізація наявних і/або потенційно можливих випадків правопорушень суддями чинного законодавства чи трудової дисципліни). В контексті цього з'ясовано, що [1–14; 26; 40–43]: недоцільно за рахунок оцінювання суддів (кваліфікаційного, регулярного) розширювати інститут юридичної відповідальності суддів, виходячи з реалій сьогодення.

Поряд з тим, за результатами дослідження [1–26; 40–43] з'ясовано,

що сьогодні потребує удосконалення порядок надання методичної допомоги судам нижчого рівня у правильному застосуванні ними законодавства судами апеляційної та касаційної інстанцій, який повинен передбачати виконання таких першочергових двох завдань, а саме [26; 40; 41]: виявлення і усунення причин виникнення недоліків в організації роботи суддів нижчого рівня; надання належних рекомендацій суддям нижчого рівня при вирішенні певних проблемних питань щодо правозастосування, а також підвищення рівня кваліфікації (на цій основі) цих суддів. Тут досить важливе значення має проведення спеціалізованих круглих столів, семінарів, конференцій тощо з питань правозастосування і роз'яснення практичних актуальних, проблемних аспектів стосовно новел чинного законодавства в певній галузі. Також важливим механізмом запобігання і протидії правопорушень серед суддів є спеціальна перевірка стосовно кандидатів, які претендують на зайняття посади суддів (під час проведення їх добору), а також суддів при їх переведенні, кваліфікаційного оцінювання чи при обранні на посаду безстроково [26; 40; 41].

Другий аспект, виходячи із результатів досліджень у працях [1–14; 25; 26; 40; 44–46], рекомендується розглядати в контексті дослідження заходів матеріально-правового забезпечення суддів, які спрямовані на підвищення рівня функціонування (або покращення дієвості, ефективності) інституту юридичної відповідальності суддів.

Так, заходи, включаючи організаційно-правові інструменти і заходи запобігання та протидії правопорушенням у суддівському корпусі (тобто перший аспект), матеріально-правового забезпечення суддів повинні бути спрямовані на підвищення рівня функціонування інституту юридичної відповідальності суддів на основі (шляхом) [26; 40; 44]:

1. Дотримання принципу рівних умов надання і недопущення зменшення наявного встановленого рівня матеріального забезпечення і соціального захисту як працюючих суддів, так і суддів у відставці. Тут

важливе значення також має медичне обслуговування і санаторно-курортне лікування суддів та членів їхніх сімей;

2. Періодичного перегляду політики нарахування винагород, їх розміру та компенсації витрат працюючим суддям і суддям у відставці відповідно до стану соціально-економічного розвитку та суспільно-політичних процесів держави і на основі прикладних дієвих механізмів структурно-функціональної моделі процесу управління системами матеріальних стимулів праці;

3. Створення і забезпечення належних умов (організаційних, фінансово-економічних, матеріально-технічних, інформаційних) для своєчасного і ефективного відправлення правосуддя;

4. Забезпечення і розширення наявної системи матеріального заохочення (стимулювання) суддів за сумлінне ставлення до праці і/або багаторічну, безперервну зразкову працю (через преміювання, інші форми системи матеріальних стимулів за успіхи чи досягнення в роботі) з урахуванням аналізу впливу факторів (таких, як соціально-психологічних, фінансово-економічних, організаційних) на систему матеріальних стимулів праці суддів;

5. Диференціації винагороди суддів з відповідним обґрунтуванням в системі «винагорода – відповідальність», тобто враховувати зменшення розміру винагороди судді при притягненні його до юридичної відповідальності [1–14; 25; 26; 40–46].

Звідси очевидно, що інститут винагороди судді та інститут відставки судді є важливими інструментами для підвищення рівня функціонування інституту юридичної відповідальності суддів. Це обумовлено тим, що достатній (належний) рівень матеріально-правового забезпечення суддів є стимулятором сумлінного виконання ними професійних обов'язків, для правомірної поведінки суддів (кожного окремого судді), оскільки у випадку доведення факту правопорушення суддею, що тягне за собою

юридичну відповідальність, наприклад, звільнення з посади, то суддя втрачає відповідно до чинного законодавства всі надані йому гарантії, які стосуються матеріального і правового забезпечення [26; 40; 44].

Водночас тут доцільно також зазначити, що зниження досягнутого рівня оплати праці (посадового окладу) суддів чи/або їх пенсійного забезпечення [25; 26; 40; 44]: призводить до порушення конституційного принципу незалежності суддів; є фактором (прямої дії), від якого безпосередньо залежить схильність суддів до корупційних діянь і/або неправомірної поведінки.

В контексті цього з'ясовано, що [25; 40; 44]: винагорода суддів – структурна складова (елемент) і гарантія (конституційна) правового статусу суддів при здійсненні (виконанні) передбачених законодавством повноважень (обов'язків); пенсія та довірче грошове утримання – гарантія матеріального забезпечення на належному рівні тих суддів, які вже не обіймають посади суддів на даний час (сьогодні), але сумлінно виконували свої професійні обов'язки, коли перебували на посаді судді (тобто в минулому).

Таким чином, за результатами дослідження [1–26; 40–46] з'ясовано, що необхідно доповнити п. 1 ст. 116 «Звільнення судді з посади за його заявою про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами та доповненнями) [47] та викласти у такій редакції [40]: «1. Суддя, який має стаж роботи на посаді судді не менше двадцяти років, що визначається відповідно до статті 137 цього Закону, має право подати заяву про відставку. Суддя також має право на відставку за станом здоров'я, що перешкоджає продовженню виконання обов'язків».

Що стосується третього аспекту, то тут важливе значення, виходячи із результатів досліджень у працях [1–14; 26; 40; 48], мають питання щодо оптимізації законодавства України в контексті притягнення суддів (судді)

до юридичної відповідальності.

Так, відповідно до міжнародних стандартів (європейської практики) у сфері судочинства, у випадку виходу суддями (суддею) за межі допустимого суддівського розсуду можливі такі види юридичної відповідальності, а саме: кримінальна (у разі злого умислу), цивільна (у випадку злого умислу і, відповідно до окремих підходів, грубої свідомої недбалості) та дисциплінарна (у випадку грубої свідомої недбалості і/або злого умислу) [40]. В контексті цього з'ясовно, що в Україні законодавчо не врегульовано практичні питання матеріальної відповідальності суддів з огляду на вчинення ними окремих видів злочинів, дисциплінарного проступку, порушення присяги тощо. Ці питання є досить важливими і актуальними. Тому що, виходячи з принципу взаємної відповідальності держави і громадянина, відповідальність перед громадянином за порушення законодавства окремих (конкретних) суддів, як відомо, несе держава, оскільки вона (тобто держава) є гарантом відшкодування завданої шкоди, а судді виконують функції від імені держави, а не у власних інтересах [26; 40; 48].

Водночас тут доцільно також зазначити, що [1–14; 25; 26; 40–48]: сьогодні в Україні існує нагальна потреба у розробленні спеціального закону про юридичну відповідальність суддів. Цей закон повинен передбачати такі основні аспекти, як [26; 40]: межі виникнення особистої юридичної відповідальності суддів; поняття і види юридичної відповідальності, механізми їх підтримування; а також види покарань дії і/або безвідповідальність суддів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження літератури [1–48], враховуючи при цьому деякі ідеї і положення у літературі [1–14; 25; 26; 40–48], можна стверджувати, а також надати такі пропозиції теоретичного і практичного характеру:

1. Запобігання і протидія суддівським правопорушенням (для

покращення ефективності інституту юридичної відповідальності суддів) відбувається на таких основних рівнях, а саме: загальносоціальному; спеціально-кримінологічному; індивідуальному.

2. Важливим механізмом запобігання і протидії правопорушень серед суддів є спеціальна перевірка стосовно кандидатів, які претендують на зайняття посади суддів (під час проведення їх добору), а також суддів при їх переведенні, кваліфікаційного оцінювання чи при обранні на посаду безстроково.

3. Заходи, включаючи організаційно-правові інструменти і заходи запобігання та протидії правопорушенням у суддівському корпусі, матеріально-правового забезпечення суддів повинні бути спрямовані на підвищення рівня функціонування (або покращення дієвості, ефективності) інституту юридичної відповідальності суддів. Належний рівень матеріально-правового забезпечення суддів є стимулятором сумлінного виконання ними професійних обов'язків, для правомірної поведінки суддів (кожного окремого судді). Зниження досягнутого рівня оплати праці (посадового окладу) суддів чи/або їх пенсійного забезпечення: призводить до порушення конституційного принципу незалежності суддів; є фактором (прямої дії), від якого безпосередньо залежить схильність суддів до корупційних діянь і/або неправомірної поведінки.

4. Рекомендується доповнити п. 1 ст. 116 «Звільнення судді з посади за його заявою про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами та доповненнями) та викласти у такій редакції: «1. Суддя, який має стаж роботи на посаді судді не менше двадцяти років, що визначається відповідно до статті 137 цього Закону, має право подати заяву про відставку. Суддя також має право на відставку за станом здоров'я, що перешкоджає продовженню виконання обов'язків».

5. Сьогодні в Україні існує нагальна потреба у розробленні

спеціального закону про юридичну відповідальність суддів, який повинен передбачати такі основні аспекти: межі виникнення особистої юридичної відповідальності суддів; поняття і види юридичної відповідальності, механізми їх підтримування; а також види покарань дії і/або безвідповідальність суддів.

Подальші дослідження доцільно проводити в напрямі вивчення практичних питань щодо критеріїв і методів оцінювання ефективності судової системи в Україні.

Література

1. Виноградова Л. Є. *Юридична відповідальність суддів загальних судів України*: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2004. 187 с.
2. Гудима В. В. *Особливості формування корпусу професійних суддів в Україні*: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 / Львівський університет бізнесу та права. Львів, 2021. 20 с.
3. Коновалова Н. Т. *Юридична відповідальність винних осіб за неповагу до суду*: дис. ... доктора філософії: спец. 081 – Право / Львівський університет бізнесу та права. Львів. 2021. 157 с.
4. Маляренко А. В. *Підстави юридичної відповідальності суддів загальної юрисдикції України*: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2013. 243 с.
5. Москвич Л. М. *Ефективність судової системи: концептуальний аналіз*: монографія / Національний університет «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». Х.: ФІНН, 2011. 384 с.
6. Музичук К. С. *Демократичні основи захисту інформаційних прав людини в суді*: монографія / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. 216 с.

7. Назаров І. В. *Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння*: монографія. Харків: ФІНН, 2011. 430 с.
8. Овчаренко О. М. *Юридична відповідальність судді: теоретико-прикладне дослідження*: монографія / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2014. 576 с.
9. Овчаренко О. М. *Юридична відповідальність суддів: питання теорії і практики*: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.10 / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2018. 526 с.
10. Паришкура В. В. *Юридична відповідальність суддів в Україні та країнах Європейського Союзу: порівняльно-правовий аналіз*: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2017. 259 с.
11. Погорецький М. А., Польовий О. Л., Яновська О. Г. *Гарантії суддівської незалежності при притягненні суддів до юридичної відповідальності*: монографія. К.: ВД «Дакор», 2014. 308 с.
12. Подкопаєв С. В. *Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації*: монографія. Х.: ВД «Інжек», 2003. 192 с.
13. Сопільник Р. Л. *Методологія забезпечення права на справедливий суд у світлі європейської інтеграції України: теоретичні та організаційні аспекти*: монографія / Львівський університет бізнесу та права. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 459 с.
14. Serdiuk V., Liubarskyi V., Skrynkovskyu R. Guarantees of Ensuring Equality Before the Law and the Court in Ukraine // *Path of Science*. 2021. Vol. 7, No. 6. P. 1043–1048. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.71-7>
15. Хмиз М. В. Актуальні питання щодо підвищення кваліфікації професійних суддів України // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 11. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-11-7455>
16. Хмиз М. В. Вимоги щодо несумісності посади судді з іншими видами

- діяльності: порівняльний конституційно-правовий аспект // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»*. 2021. № 8. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-8-7429>
17. Хмиз М. В. Громадський контроль судової влади як спосіб відновлення довіри суспільства до судів та суддів // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 15. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-15-7577>
18. Хмиз М. В. Критерії оцінювання ефективності судової системи // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 13. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-13-7521>
19. Хмиз М. В. Принцип справедливості судової влади: загальнотеоретичні аспекти // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 10. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-10-7434>
20. Хмиз М. В. Роль судової влади в конституційно-правовому механізмі захисту прав і свобод людини // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»*. 2021. № 7. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-7-7417>
21. Хмиз М. В. Суспільна довіра до суду як показник ефективності судової влади // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 14. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-14-7522>
22. Хмиз М. До питання запобігання і протидії корупції в судовій сфері // *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал*. 2021. № 8. doi: <https://doi.org/10.25313/2524-2695-2021-8-1>
23. Хмиз М. Роль і значення інноваційних технологій у професійній підготовці суддів в Україні // *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал*. 2021. № 6. doi: <https://doi.org/10.25313/2524-2695-2021-6-21>
24. Хмиз М. Роль судів у демократичному суспільстві // *Наука онлайн:*

- Міжнародний електронний науковий журнал*. 2021. № 7. doi: <https://doi.org/10.25313/2524-2695-2021-7-5>
25. Швець В. О. *Правове регулювання пенсійного забезпечення суддів в Україні*: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 208 с.
 26. Скоромний Я. І. *Особливості юридичної відповідальності суддів: теоретичні та практичні аспекти*: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 378 с.
 27. Гудима В. В., Скриньковський Р. М. Особливості здійснення спеціальної підготовки кандидатів на посади суддів у Національній школі суддів України // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 7(107). С. 92–99. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-7-7329>
 28. Мигаль Р. В., Скоромний Я. І., Курилін І. Р., Захарчук І. В., Блонський М. А., Біжок П. С. Притягнення судді до юридичної відповідальності: типологічний аналіз у країнах Європейського Союзу і процедурні аспекти в Україні // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2023. № 2. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2023-2-8574>
 29. Скриньковський Р. М., Глущенко С. В., Гудима В. В., Хмиз М. В. Порядок здійснення добору та призначення професійних суддів України у контексті конституційно-правових вимог до кандидатів // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2021. № 9. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-9-7464>
 30. Скриньковський Р. М., Гудима В. В., Хмиз М. В., Любарський В. О. Доктринальні підходи до визначення поняття конституційно-правового статусу професійних суддів // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 10(110). С. 29–35. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-10-7443>
 31. Скриньковський Р. М., Сердюк В. В., Гарасим П. С., Глущенко С. В.,

- Хмиз М. В., Цюх С. І., Тиркало Ю. Є., Кайдрович Х. І. Професіоналізм суддів як передумова побудови ефективної судової системи в Україні // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»*. 2021. № 11. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-11-7595>
32. Скриньковський Р. М., Хмиз М. В., Гудима В. В., Любарський В. О. Незалежність професійних суддів як конституційна засада їх правового статусу // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»*. 2021. № 8. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-8-7459>
33. Слінько С. В., Скриньковський Р. М., Гудима В. В., Глущенко С., Хмиз М. В. Особливості забезпечення особистої безпеки суддів в Україні // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 12. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-12-7482>
34. Сопільник Р. Л., Скриньковський Р. М., Скоромний Я. І. Імунітет суддів та їх відповідальність в Україні // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»*. 2021. № 2. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-2-6897>
35. Konovalova N., Skrynkovskyy R. Practical Questions of Implementation of Art. 185-3 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses (Disrespect of the Court) in Judicial Proceedings // *Path of Science*. 2019. Vol. 5, No. 12. P. 1001–1010. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.53-2>
36. Skoromnyy Y., Skrynkovskyy R. Lustration as a Particular Procedure for Bringing a Judge to Justice in Ukraine // *Path of Science*. 2020. Vol. 6, No. 11. P. 1001–1009. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.64-1>
37. Skrynkovskyy R., Kovaliv M., Kurilin I., Yesimov S., Khmyz M., Yosyfovych D. Organizational and Legal Support of Courts in Ukraine // *Path of Science*. 2022. Vol. 8, No. 5. P. 1001–1007. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.81-1>

38. Skrynkovskyu R., Kovaliv M., Pryveda A., Khmyz M., Kniaz S., Pavlov D. Features of Development of Professional Self-Government in the System of Prosecution, Judiciary and the Bar of Ukraine // *Path of Science*. 2021. Vol. 7, No. 6. P. 1049–1057. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.71-8>
39. Белая Л. В. *Удосконалення інституту юридичної відповідальності як фактор формування демократичної, соціальної, правової держави*: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 / Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2009. 20 с.
40. Скоромний Я. І. *Юридична відповідальність суддів: проблеми теорії та практики*: автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук: спец. 12.00.10 / Львівський університет бізнесу та права. Львів, 2021. 40 с.
41. Скоромний Я. І. Організаційно-правові заходи запобігання правопорушенням у суддівському корпусі: поняття та види // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2020. № 16(96). С. 83–90. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2020-16-6388>
42. Овчаренко О. М. *Доступність правосуддя та гарантії його реалізації*: монографія. Х.: Право, 2008. 304 с.
43. Литвинов О. М. *Соціально-правовий механізм протидії злочинності в Україні*: монографія. Х.: Вид-во Національного університету внутрішніх справ, 2008. 446 с.
44. Скоромний Я. Заходи матеріально-правового забезпечення суддів і запобігання правопорушенням у суддівському корпусі // *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 271–278. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.46>
45. *Міжнародні стандарти незалежності суддів*: збірка документів / відповідальний за випуск А. Г. Алексеєв. Київ: Поліграф-Експрес, 2008. 184 с.
46. Форманюк В. В. *Правові засоби забезпечення трудової дисципліни*: монографія. Одеса: Фенікс, 2012. 182 с.

47. *Про судоустрій і статус суддів*: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1589> (дата доступу: 05.01.2023).
48. Skoromnyy Y. Some Issues Related to the Optimization of Legislation of Ukraine in Terms of Bringing Judges to Justice // *Path of Science*. 2021. Vol. 7, No. 1. P. 4001–4009. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.66-1>

References

1. Vynohradova L. Y. *Yurydychna vidpovidalnist suddiv zahalnykh sudiv Ukrainy*: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.01 / Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia». Odesa, 2004. 187 s.
2. Hudyma V. V. *Osoblyvosti formuvannia korpusu profesiinykh suddiv v Ukraini*: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.10 / Lvivskiy universytet biznesu ta prava. Lviv, 2021. 20 s.
3. Konovalova N. T. *Yurydychna vidpovidalnist vynnykh osib za nepovahu do sudu*: dys. ... doktora filosofii: spets. 081 – Pravo / Lvivskiy universytet biznesu ta prava. Lviv. 2021. 157 s.
4. Maliarenko A. V. *Pidstavy yurydychnoi vidpovidalnosti suddiv zahalnoi yurysdyktsii Ukrainy*: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.10 / Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia». Odesa, 2013. 243 s.
5. Moskvych L. M. *Efektivnist sudovoi systemy: kontseptualnyi analiz: monohrafiia* / Natsionalnyi universytet «Iurydychna akademiia Ukrainy im. Yaroslava Mudroho». Kh.: FINN, 2011. 384 s.
6. Muzychuk K. S. *Demokratychni osnovy zakhystu informatsiinykh prav liudyny v sudi*: monohrafiia / Skhidnoievrop. nats. un-t im. Lesi Ukrainky. Lutsk: Vezha-Druk, 2015. 216 s.
7. Nazarov I. V. *Sudovi systemy krain Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy*:

- henezys ta porivniannia: monohrafiia*. Kharkiv: FINN, 2011. 430 s.
8. Ovcharenko O. M. *Yurydychna vidpovidalnist suddi: teoretyko-prykladne doslidzhennia: monohrafiia* / Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho. Kharkiv: Pravo, 2014. 576 s.
 9. Ovcharenko O. M. *Yurydychna vidpovidalnist suddiv: pytannia teorii i praktyky: dys. ... d-ra yuryd. nauk: spets. 12.00.10* / Nats. un-t «Odes. yuryd. akad.». Odesa, 2018. 526 s.
 10. Paryshkura V. V. *Yurydychna vidpovidalnist suddiv v Ukraini ta krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: porivnialno-pravovyi analiz: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.10* / Natsionalnyi yurydychnyi universytet imeni Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 2017. 259 s.
 11. Pohoretskyi M. A., Polovyi O. L., Yanovska O. H. *Harantii suddivskoi nezalezhnosti pry prytiahnenni suddiv do yurydychnoi vidpovidalnosti: monohrafiia*. K.: VD «Dakor», 2014. 308 s.
 12. Podkopaiev S. V. *Dystsyplinarna vidpovidalnist suddiv: sutnist, mekhanizm realizatsii: monohrafiia*. Kh.: VD «Inzhek», 2003. 192 s.
 13. Sopilnyk R. L. *Metodolohiia zabezpechennia prava na spravedlyvyi sud u svitli yevropeiskoi intehratsii Ukrainy: teoretychni ta orhanizatsiini aspekty: monohrafiia* / Lvivskyi universytet biznesu ta prava. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 2017. 459 s.
 14. Serdiuk V., Liubarskyi V., Skrynkovskyy R. Guarantees of Ensuring Equality Before the Law and the Court in Ukraine // *Path of Science*. 2021. Vol. 7, No. 6. P. 1043–1048. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.71-7>
 15. Khmyz M. V. Aktualni pytannia shchodo pidvyshchennia kvalifikatsii profesiinykh suddiv Ukrainy // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*. 2021. № 11. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-11-7455>
 16. Khmyz M. V. Vymohy shchodo nesumisnosti posady suddi z inshymy vydamy diialnosti: porivnialnyi konstytutsiino-pravovyi aspekt //

- Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». Serii: «Iurydychni nauky».*
2021. № 8. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-8-7429>
17. Khmyz M. V. Hromadskyi kontrol sudovoi vlady yak sposib vidnovlennia doviry suspilstva do sudiv ta suddiv // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka».* 2021. № 15. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-15-7577>
 18. Khmyz M. V. Kryterii otsiniuvannia efektyvnosti sudovoi systemy // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka».* 2021. № 13. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-13-7521>
 19. Khmyz M. V. Pryntsyp spravedlyvosti sudovoi vlady: zahalnoteoretychni aspekty // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka».* 2021. № 10. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-10-7434>
 20. Khmyz M. V. Rol sudovoi vlady v konstytutsiino-pravovomu mekhanizmi zakhystu prav i svobod liudyny // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». Serii: «Iurydychni nauky».* 2021. № 7. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-7-7417>
 21. Khmyz M. V. Suspilna dovira do sudu yak pokaznyk efektyvnosti sudovoi vlady // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka».* 2021. № 14. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-14-7522>
 22. Khmyz M. Do pytannia zapobihannia i protydii koruptsii v sudovii sferi // *Nauka onlain: Mizhnarodnyi elektronnyi naukovyi zhurnal.* 2021. № 8. doi: <https://doi.org/10.25313/2524-2695-2021-8-1>
 23. Khmyz M. Rol i znachennia innovatsiinykh tekhnolohii u profesiinii pidhotovtsi suddiv v Ukraini // *Nauka onlain: Mizhnarodnyi elektronnyi naukovyi zhurnal.* 2021. № 6. doi: <https://doi.org/10.25313/2524-2695-2021-6-21>
 24. Khmyz M. Rol sudiv u demokratychnomu suspilstvi // *Nauka onlain: Mizhnarodnyi elektronnyi naukovyi zhurnal.* 2021. № 7. doi: <https://doi.org/10.25313/2524-2695-2021-7-5>

25. Shvets V. O. *Pravove rehuliuвання pensiinoho zabezpechennia suddiv v Ukraini*: monohrafiia. Kyiv: Yurinkom Inter, 2012. 208 s.
26. Skoromnyy Y. I. *Osoblyvosti yurydychnoi vidpovidalnosti suddiv: teoretychni ta praktychni aspekty*: monohrafiia. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 2020. 378 s.
27. Hudyma V. V., Skrynkovskyy R. M. Osoblyvosti zdiisnennia spetsialnoi pidhotovky kandydativ na posady suddiv u Natsionalnii shkoli suddiv Ukrainy // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*. 2021. № 7(107). S. 92–99. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-7-7329>
28. Myhal R. V., Skoromnyy Y. I., Kurilin I. R., Zakharchuk I. V., Blonskyi M. A., Bizhok P. S. Prytiahnennia suddi do yurydychnoi vidpovidalnosti: typolohichni analiz u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu i protsedurni aspekty v Ukraini // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*. Serii: «*Iurydychni nauky*». 2023. № 2. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2023-2-8574>
29. Skrynkovskyy R. M., Hlushchenko S. V., Hudyma V. V., Khmyz M. V. Poriadok zdiisnennia doboru ta pryznachennia profesiinykh suddiv Ukrainy u konteksti konstytutsiino-pravovykh vymoh do kandydativ // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*. Serii: «*Iurydychni nauky*». 2021. № 9. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-9-7464>
30. Skrynkovskyy R. M., Hudyma V. V., Khmyz M. V., Liubarskyi V. O. Doktrynalni pidkhody do vyznachennia poniattia konstytutsiino-pravovoho statusu profesiinykh suddiv // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*. 2021. № 10(110). S. 29–35. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-10-7443>
31. Skrynkovskyy R. M., Serdiuk V. V., Harasym P. S., Hlushchenko S. V., Khmyz M. V., Tsyuh S. I., Tyrkalo Y. Y., Kaydrovych K. I. Profesionalizm suddiv yak peredumova pobudovy efektyvnoi sudovoi systemy v Ukraini // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*. Serii: «*Iurydychni nauky*».

2021. № 11. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-11-7595>
32. Skrynkovskyy R. M., Khmyz M. V., Hudyma V. V., Liubarskyi V. O. Nezalezhnist profesiinykh suddiv yak konstytutsiina zasada yikh pravovoho statusu // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». Serii: «Iurydychni nauky»*. 2021. № 8. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-8-7459>
33. Slinko S. V., Skrynkovskyy R. M., Hudyma V. V., Hlushchenko S., Khmyz M. V. Osoblyvosti zabezpechennia osobystoi bezpeky suddiv v Ukraini // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*. 2021. № 12. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2021-12-7482>
34. Sopilnyk R. L., Skrynkovskyy R. M., Skoromnyy Y. I. Imunitet suddiv ta yikh vidpovidalnist v Ukraini // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». Serii: «Iurydychni nauky»*. 2021. № 2. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-2-6897>
35. Konovalova N., Skrynkovskyy R. Practical Questions of Implementation of Art. 185-3 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses (Disrespect of the Court) in Judicial Proceedings // *Path of Science*. 2019. Vol. 5, No. 12. P. 1001–1010. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.53-2>
36. Skoromnyy Y., Skrynkovskyy R. Lustration as a Particular Procedure for Bringing a Judge to Justice in Ukraine // *Path of Science*. 2020. Vol. 6, No. 11. P. 1001–1009. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.64-1>
37. Skrynkovskyy R., Kovaliv M., Kurilin I., Yesimov S., Khmyz M., Yosyfovych D. Organizational and Legal Support of Courts in Ukraine // *Path of Science*. 2022. Vol. 8, No. 5. P. 1001–1007. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.81-1>
38. Skrynkovskyy R., Kovaliv M., Pryveda A., Khmyz M., Kniaz S., Pavlov D. Features of Development of Professional Self-Government in the System of Prosecution, Judiciary and the Bar of Ukraine // *Path of Science*. 2021. Vol. 7, No. 6. P. 1049–1057. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.71-8>

39. Bielaia L. V. *Udoskonalennia instytutu yurydychnoi vidpovidalnosti yak faktor formuvannia demokratychnoi, sotsialnoi, pravovoi derzhavy*: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.12 / Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. Kyiv, 2009. 20 s.
40. Skoromnyy Y. I. *Yurydychna vidpovidalnist suddiv: problemy teorii ta praktyky*: avtoref. dys. ... d-ra. yuryd. nauk: spets. 12.00.10 / Lvivskiyi universytet biznesu ta prava. Lviv, 2021. 40 s.
41. Skoromnyy Y. I. Orhanizatsiino-pravovi zakhody zapobihannia pravoporushenniam u suddivskomu korpusi: poniattia ta vydy // *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*. 2020. № 16(96). S. 83–90. doi: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2020-16-6388>
42. Ovcharenko O. M. *Dostupnist pravosuddia ta harantii yoho realizatsii*: monohrafiia. Kh.: Pravo, 2008. 304 s.
43. Lytvynov O. M. *Sotsialno-pravovyi mekhanizm protydii zlochynnosti v Ukraini*: monohrafiia. Kh.: Vyd-vo Natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav, 2008. 446 s.
44. Skoromnyy Y. Zakhody materialno-pravovoho zabezpechennia suddiv i zapobihannia pravoporushenniam u suddivskomu korpusi // *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*. 2020. № 11. С. 271–278. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.46>
45. *Mizhnarodni standarty nezalezhnosti suddiv*: zbirka dokumentiv / vidpovidalnyi za vypusk A. H. Aliksieiev. Kyiv: Polihraf-Ekspres, 2008. 184 c.
46. Formaniuk V. V. *Pravovi zasoby zabezpechennia trudovoi dystsypliny*: monohrafiia. Odesa: Feniks, 2012. 182 s.
47. *Pro sudoustrii i status suddiv*: Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 r. № 1402-VIII (iz zminamy i dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1589> (data dostupu: 05.01.2023).

48. Skoromnyy Y. Some Issues Related to the Optimization of Legislation of Ukraine in Terms of Bringing Judges to Justice // *Path of Science*. 2021. Vol. 7, No. 1. P. 4001–4009. doi: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.66-1>